

Pietro Archiati

„Já a Otec (Abraham) jedno jsme" – str. 1

„Mojžíš psal o Já" – str. 2

Zvláště hlubokým způsobem jsou vývojová mysteria ukázána v Janově evangeliu. Dlouhé, smysluplné „rozepře" mezi Kristem a zákoníky a farizeji krouží kolem správného chápání zákona. Rabimu z Nazareta je vyčítáno, že zákona nedbá, například proto, že nedodrží klid o šabat. On zase tvrdí, že přišel, aby naplnil zákon. Jeho příchodem, jeho působením v lidstvu má zákon veškerého vývoje k lidství dojít své nejhlubší působnosti.

První část Janova evangelia vrcholí v jedenácté kapitole, v níž je popisováno Lazarovo vzkříšení. Ohniskem tří předcházejících kapitol je spor o tři zmíněné vývojové stupně, jimiž hebrejský národ prošel, aby připravil příchod Spasitele.

Ústředním bodem osmé kapitoly je Abrahamův příspěvek k vývoji člověka. Tehdejší Židé shrnují své sebepojímání ve výroku: „Jme děti Abrahamovy; působí v nás sémě Abrahamovo." Říkají tím: Naše identita, naše jedinečnost je dána naším zvláštním tělem, naší krví, již jsme od Abrahama zdědili. Máme tělo, v němž Jahve působí tak, jak to slíbil Abrahamovi a jeho potomstvu. Jen ten, kdo vlastní takové tělo, může být proniknut Jahvovým duchem.

Zákoníci a farizeové tedy spatřují své privilegium, své zvláštní postavení v lidstvu v pokrevním příbuzenství. Domnívají se, že od těch, kdo nejsou Židé, je odlišuje krev, která je teprve činí opravdovými lidmi. Jen ti, kdo díky svému tělu patří k národu Abrahamovu, mohou najít přístup k božství. Všichni ostatní lidé jsou z živoucího spojení s Jahvem vyloučeni.

Proti tomuto sebepojímání vystupuje Kristus lapidární větou: „Dříve než byl Abraham, bylo Já jsem.« Dávno předtím, než mohl vystoupit Abraham, působila bytost Já, bytost, která v sobě pojímá veškeré síly Já. Tato slova bývají obvykle překládána jako „Dříve než byl Abraham, já jsem.« Kristus tím však mohl mít na mysli jen toto: „Dříve než se Abraham narodil, než mohl zdědit svou tělesnost, působila v lidstvu bytost Já." Abrahamova zvláštní fyzická konstituce je jedním z mnoha stupňů v celkovém plánu vývoje k Já. Celek božského plánu obsahuje vývoj každého člověka k Já. Bytost, která v sobě shrnuje všechny síly, jež jsou nutné k rozvoji samostatného Já - ona bytost, která se může nazývat „Já jsem« - doprovází vývojovou cestu všech lidí od samého počátku až do úplného konce. Jméno Jahve znamená Já-jsem: Skrze Jahva vzchází v člověku první, krví nesené vědomí toho, že je Já. Toto vědomí má před příchodem Spasitele-Krista přípravný charakter, protože Abrahamova krev a Mojžíšův zákon jsou dosud skupinové, ještě nejsou zcela individuální.

Tím, co musí být od prvopočátku přítomné, dříve než mohou být podniknuty jednotlivé kroky; je celkový cíl vývoje, celkový plán ve své úplnosti a jednotě. Výrok „Dříve než byl Abraham, existovalo Já jsem" chce říci: Vývoj člověka k Já je celkem vývoje. Jednotlivé kroky se musí řídit tímto celkem, mohou být pojímány jen na jeho základě, jen v něm mohou najít odpovídající místo.

Kdo říká: „Já a otec Abraham jedno jsme" ten se ztotožňuje s jedním zvláštním vývojovým impulsem. Kristova odpověď slovo Abraham vypouští a říká: „Já a Otec jedno jsme.« „Otcem« zde není míněn tělesný otec Abraham, nýbrž duchovní Otec všech lidí. Abraham je pouze otcem židovského národa, oné skupiny lidí, jež od něj dědí krev. Jestliže

ale Kristus říká: „Já a Otec jedno jsme“ je míněn onen Otec, jenž je všem lidem společný. Zkušenost Já je možná tehdy, spojí-li se člověk s duchovním Otcem všech lidí.

Čas se začíná naplňovat, když člověk získá schopnost cítit se v jednotě s celkem - obsáhne-li celek vývoje v myšlení a svými volnými silami o něj usiluje. Díky příchodu Spasitele-Krista člověk získává schopnost učinit z obecně lidského svou individuální, nejintimnější záležitost. Duchovní Otec všech lidí působí nejen ve fyzickém těle prostřednictvím krve, tak jako otec Abraham. Vůlí Otce lidstva je, aby se každý člověk stejným způsobem pronikl silami Já, aby se tak mohl individuálně a svobodně podílet na vývoji celého lidstva.

„Mojžíš psal o Já“

V deváté kapitole Janova evangelia je ústředním bodem sporu jiný výrok zákoníků: „Jsme žáci Mojžíšovi.“ K fyzickému tělu zděděnému od Abrahama přistupuje zákon zjevený Mojžíšem. Výrok „Jsme žáci Mojžíšovi“ chce říci: Naše identita, nejnítějnější skutečnost naší duše, spočívá v poslušnosti, v dodržování hebrejského zákona Tóry. Je to dodržování tohoto zákona, které z nás dělá to, čím jsme.

Proti této identitě dané věrností zákonu Kristus říká: „Mojžíš psal o Já-jsem“ (J 5,46). Tato věta bývá obvykle překládána jako: „Mojžíš psal o mně.“ Člověk si klade otázku: Kdypak psal nebo mluvil Mojžíš o Kristu? Už jsme vyložili, jaký je obsah desatera přikázání: Je to desatero vývojových zákonů, které každému člověku umožňují víc a víc se stávat vědomým a svobodným Já. Mojžíš tedy ve svých zákonech mluvil o vývoji vedeném onou duchovní bytostí, jež v sobě nese všechny síly jáského vývoje. Tím, kdo inspiroval Mojžíše, nemohl být nikdo jiný než bytost Já, jež v desateru zákonů ukazuje desatero vývojových cest, na nichž se každý člověk může víc a víc stávat Já.

V desáté kapitole se pak ukazuje poslední důsledek tohoto obrovského střetu. První výrok Židů zněl: „Jsme děti Abrahamovy,“ a první odpověď: „Dříve než byl Abraham, bylo Já-jsem.“ Druhý výrok zněl: „Jsme žáci Mojžíšovi,“ načež následoval druhý Kristův požadavek: „Mojžíš psal o Já-jsem.“ Třetí, definitivní krok v naplnění zákona vývojem jáských sil je ukázán v monumentálních Kristových slovech „Jste bohové!“ (J 10,34). Také zde Kristus cituje Starý zákon, židovskou Tóru! Těmito slovy říká: Každý člověk je povolán k tomu, aby se ve svém Já stával stále božštějším, aby se stále více stával božským spolustvořitelem ve svém myšlení a ve svém jednání. Stává-li se člověk stále živějším ve svém myšlení, stále vynalézavějším ve své lásce, pozná, že je božsky-duchovní bytostí, žijící v duchovním světě. Stále bytostněji se podílí na božském stvoření.

Bezprostředně po tomto výroku, v jedenácté kapitole, naplní Kristus vzkříšením Lazara své proroctví všech proroctví, v němž přislubuje: „Jste bohové.“ U Lazarova vzkříšení nejde o navrácení mrtvého zpět do života. Lazar byl v oněch třech a půl dnech, kdy jeho tělo leželo v hrobce na márách, jako člověk ve své duchovní domovině - spojený s Kristem. Fyzické tělo se nacházelo ve stavu na pomezí spánku a smrti. Lazarovo vzkříšení lze chápat jako prafenoméno zbožštění, stávání se Bohem jakožto završení veškerého zlidšťování, stávání se člověkem. Neboť čím lidštějším se člověk stává, tím více se stává kristovským, a čím více je kristovským, tím více je božským a tím také lidským.

„Naplnění“ zákona lidského vývoje spočívá v plnosti lidství, v překonání každé jednostrannosti a každého nedostatku. Každý zvláštní impulz si nárokuje výlučnost, a v překonání jakéhokoli ztotožňování se se skupinou nalézá člověk své plné lidství. Duch lidstva jako nedělitelné jednoty všech lidí umožňuje každému člověku, aby na jedné straně naplnil to, co je obecně lidské, a na druhé straně i to, co je jedinečně jáské.